

Pred leti je stopil Gangl v pokoj kot višji šolski nadzornik in dvorni svetnik, in tedaj je posvetil vse proste sile sokolski ideji še bolj kakor prej. Sokolstvu se je posvetil že kot mlad učitelj v Idriji. Avstrijska oblast so videla v njem nevarnega sovražnika in so ga ocenila kot: »Hetzrednerja«, urednika »des serbophilischen Lehrerblattes« itd., v službi so ga preganjali z vsemi sredstvi ter so z namenom, da ga preženo, ukiniteli njegov razred. Pognali so ga tudi v vojno, a njegove volje niso uničili. Gangla je poplačala Usoda za vso trnjevo pot slovenskega hlapca Jerneja obilo. Sam kralj Aleksander ga je postavil na čelo organizacije, ki ji starostuje njegov prvorojenec, prestolonaslednik Peter. Ne samo v mejah naše države, po vsem slovanskem svetu je sokolski vojvoda brat Engelbert Gangl med najbolj popularnimi osebami.

Gangl pa je tudi med najbolj plodonosnimi našimi književniki. Naše šolske knjižnice hranijo kopico mladinskih knjig, ki jih je poklonil mladi generaciji naš pesnik in pisatelj. Učiteljstvo še vedno s pridom uporablja Ganglovo čitanko. Ne mine niti ena šolska, sokolska ali sploh nacionalna akademija, v kateri ne bi bil zastopan Gangl kot literat. Obogatil pa je od l. 1896., ko je napisal za CMD igrice »Materine sanje«, tudi našo gledališko literaturo, njegov »Sin« je preveden celo v srbohrvaščino in poljščino. V nedogled bi se razširil naš stolpec, ko bi podrobno navajali še ostale zasluge jubilara kot govornika, novinarja, kritika, podrobnega nacionalnega delavca; sploh menda ni poprišča v javnem udeleževanju, koder se ne bi v teku svojega povsem narodu in državi poklonjenega življenja pojavil naš jubilar.

Ko izrekamo našemu vodniku in vzorniku najiskrenejše čestitke k 60. rojstnemu dnevu, si želimo dvojega:

Naj ga ohrani Usoda še mnogo, mnogo let med nami, zdravega in delovnega, kakor doslej!

V naših vrstah pa naj najde mnogo, mnogo posameznikov, da bo rasel vsak posameznik našega stanu navzgor — v kraljestvo Dela!

Tako bodi!

V namenu, da čujemo ob pomembnem življenjskem jubileju tudi jubilarne besede, sem ga poiskal v njegovi delovni sobi v pisarnici »Učiteljske tiskarne«.

Engelbert Gangl je povedal svojim stanovskim tovarišem in bratom Sokolom te besede:

V pogledu odnosa učiteljstva do Sokolstva je moje stališče popolnoma jasno in nedvoumno. Izraziti ga moram čisto na kratko tako: Nikjer v slovanskem svetu — torej tudi v Jugoslaviji — ni dano nacionalnemu učiteljstvu toliko možnosti za delo med najširši mi plastmi naroda, kakor v Sokolstvu.

V naši državi večina učiteljstva to moje stališče pravilno umeva in ga v praksi izvaja v polnem obsegu. Na letošnji glavni skupščini JUU v Ljubljani sem to izrečno naglasil, poudarjal, da bi bilo v mnogih sokolskih društvih in četah sokolsko delo nemogoče brez požrtvovalnega sodelovanja bratov in sester iz učiteljskega stanu. Osebnostno poznam na tisoče učiteljev in učiteljic v vseh predelih naše države in v slovanskem svetu, ki zavzemajo v našem Sokolstvu vodilna mesta v upravi in prosveti, v tehničnem delu, v statistiki, v socialnem skrbstvu, v časopisju — sploh v vseh panogah tako bogato in vsestransko razčlenjenega sokolskega vzgojnega delovanja.

Ker je sokolsko delo predvsem vzgojno, je že po tem dejstvu samoumejno, da vidimo pri sokolskih poslih v aktivni tvornosti pripadnike učiteljstva: od otroških vrtec do univerz. Nobeno drugo nacionalno delo — razen sokolskega — ne združuje v enem smotru in v istih smereh pripadnikov učiteljskega poklica v najširšem pomenu te besede.

Seveda so izjeme. Vzroki so različni, predaleč bi našel, ako bi jih hotel navesti in vse do zadnjega ovreči kot neutemeljene in stvarne. To bi mogel z lahkoto, ker mi Sokoli nikogar ne silimo k sokolskemu delu, nimamo pravice nikogar klicati na odgovornost. Glavni vzrok pasivnosti je slepa vera v načelne nasprotne sokolskega pokreta. Ta slepa vera pa daje učitelju slabo spričevalo o samostojnosti mišljenja, presojanja in odločevanja. Ne daje ji stvarne osnove niti bajka o našem brezverstvu.

V moji rodovini smo vsi sokolski — ne vem do kolikega kolena nazaj, kolikor nas pač še danes živi. A v tej sokolski rodovini ni o brezverstvu ni duha ni sluha. A logično bi moral biti ravno jaz največji brezbožnež na svetu! Razločujem pa politiko od vere in imam v svoji vesti strogo začrtano razdvojnico med eno in drugo. Borim se z moralo proti vsakemu zlonamernemu poizkusu, da bi preplavila duševnost našega naroda mešanica in slepilo tega, kar ne sodi skupaj in kar skriva za mračnimi zavesami sebične in nemoralne smote.

Tečaj brezposelnih učiteljskih abiturientov v Ljubljani

Brezposelnost, ki je zajela vse stanove po vsem svetu, ni prizanesla tudi učiteljskemu stanu pri nas. Že tretje leto čakajo absolventi učiteljskega na službe. Samo v dravski banovini je njih število veliko (okrog 800), v vsej državi pa čaka na zaposlitev 3000 mladih učiteljev. O tem so več ali manj ugibali in poročali naši časopisi, mladi absolventi pa so, prepričani samim sebi, čakali in iskali najrazličnejših poti, da se vsaj s kakršnokoli zaposlitvijo za silo pretolčejo v dobi brezposelnosti.

Končno so sklenili, da si sami poiščejo in poskrbijo za izboljšanje. Združili so se v »Odelek brezposelnih učiteljskih abiturientov« in se naslonili na JUU, sekcijo za dravsko banovino. Z lastno iniciativo so pripravljali in pripravili tečaj, ki se je vršil od 19. do 21. oktobra t. l. Da se je tečaj sploh mogel vršiti, je pripomogla banovina, ki je prispevala 1500 Din, dalje sekcija JUU, ki je prispevala za finansiranje tečaja 4000 Din. Mnogo so pripomogle tudi razna sreska učiteljska društva, ki so tečaj gmotno podprla. Ljubljansko učiteljsko društvo je darovalo 500 Din, sresko društvo Celje 300 Din, Radovljica 300 Din, Rogatec 300 Din, Šostanj 100 Din, Slovenjgradec 100 Din in Laško 100 Din. — Zato se »Odelek brezposelnih učiteljskih abiturientov« najpriznaneje zahvaljuje banski upravi, sekciji JUU za izkazano pomoč ter vsem sreskim učiteljskim društvom, ki so v tako veliki meri materialno podprla tečaj.

Tečaj, ki ga je vestno in odlično organiziral odbor, v katerem so tov. Tomšič Janez kot predsednik, tov. Hosnar, Jordanova, Douganova, Turkova, Jenko Metoda, Zamljen Jože, Hamersak Emil in Jagodič Vojko, je imel predvsem namen najti in uporabiti vse poti, ki bi pripomogle k izboljšanju položaja brezposelnih učiteljskih abiturientov. V ta namen je prej omenjeni odbor proučil vse

O Sokolstvu sem v domovini in zunaj nje govoril nešteto krat. Napisal sem o sokolski ideji in o Tyrševih naukih že osem knjžic — pet v prozi, tri v verzih — števila člankov po vseh mogočih časopisih doma in drugod niti ne vem: vse zaradi tega, da bi dal vsakemu možnost objektivne presoje ideje same in sredstev, ki idejo prenašajo v življenje, in da dam izraza svojemu globokemu prepričanju: Sokolstvo je narodu neogibno potrebno, delo o Sokolstvu je nacionalna in državna dolžnost! A to dolžnost smatraj vsak kot prostovoljno prevzeto sodelništvo na izgradbi nacionalne kulture jugoslovenske zemlje in našega naroda, da bo prvi med prvimi na vsem svetu!

Bratje in sestre iz učiteljskega stanu stoje z menoj vred v nesebični službi domovine. Ta zavest je tako jaka, da je ne more omajati nobena zunanja moč.

Ukvarjam se z mislijo, da bi podrobneje pisal o vlogi učiteljstva v sokolski službi naroda in domovine. A prehitela me čas in sprotno delo se kopiči vsak dan. Ne vem, če bom sploh mogel izvršiti vse načrte. Če ne, — vzemite, bratje in sestre, za dobro vse, kar sem povedal in napisal doslej. Potrudite se tudi sami, da se izpopolnite v spoznavanju ideje, kar vas najprej in najbolj približa k njeni lepoti in veličini. Oni sta mi dajali moč in svežost v vseh borbah življenja — naj kažeta tudi vsem vam pot k vzornim lepote, dobrote in resnice.

možnosti, ki bi pripomogle nastavitve brezposelnih. Drugi namen tečaja je bil, da bi dal brezposelnim pobudo za marljivo delo tudi v času nezaposelnosti.

Tečaja, ki se je vršil v dnevih 19., 20. in 21. t. m. v dvorani Delavske zbornice, se je udeležilo ca 300 brezposelnih abiturientov. Zastopani so bili absolventi ljubljanske in mariborskega učiteljskega. Tečaj je otvorila v četrtek 19. t. m. dopoldan podpredsednica sekcije JUU, ga. Engelmannova, ki je v svojem govoru naglasila, da sekcija z zanimanjem sledi delovanju in težnjam brezposelnih abiturientov in da bo podvzela vse, kar je v njeni moči, za izboljšanje njih položaja.

Zatem je bil izvoljen odbor tečaja, v katerega so prišli tov. Tomšič Janez kot predsednik ter tov. Marion Sikst in Hamersak Emil.

Besedo je povzel predsednik Tomšič, ki je pozdravil načelnika prosvetnega oddelka banske uprave gosp. Jos. Breznika, podpredsednico sekcije JUU go. Engelmannovo, gg. predavatelja dr. Ozvalda in g. Poharca, ter vse navzoče. Predlagal je, da pošlje tečajniki brzojavne pozdrave prosvetnemu ministru gospodu dr. Stankoviću, gospodu ministru dr. Albertu Kramerju, gospodu ministru Ivanu Pucelju in gospodu banu dr. Dragu Marušiču, kar je bilo tudi storjeno. Predsednik je nadalje prečital pozdravno pismo gospoda ministra dr. Kramerja, v katerem pravi, da imajo brezposelni v njem svojega zaščitnika. Pismene pozdrave sta poslala tudi gg. ministri Ivan Pucelj in Uzunović.

V nadaljnjem govoru je predsednik poudarjal, da je to prvi tečaj brezposelnih učiteljev v naši zgodovini, izražal je krepko nacionalno misel, ki preveča prav vse mlade brezposelne abituriente ter ljubezen do ju-

naškega vladarja, ki je vodil državo v težkih dneh do boljših časov.

K besedi se je oglasil načelnik prosvetnega oddelka g. Jos. Breznik, ki je pozdravil vse zborovalce in vzbudil v njih upanje na boljše čase, nakar se je pričel dnevni red, obstoječ iz predavanja g. E. Gangla in predavanja g. univ. prof. dr. Ozvalda.

1. »Učitelj in sokolstvo.« Mesto g. prvega podstaroste Sokola kraljevine Jugoslavije E. Gangla, ki se je opravičil radi nujne poti v Beograd, je predaval g. Poharc, ki je prečital iz Tyrševih poslanice najvažnejše odstavke o Sokolstvu.

2. »O vzgoji in vzgojevalcih« je predaval dr. Ozvald. V izčrpnem in globoko zasnovanem predavanju je predavatelj pokazal nekatere probleme sodobne vzgoje in ugotovil razna dejstva pri vzgoji in vzgojiteljih, ki so vredni, da se zanimamo zanje. Med drugim je dejal, da se čuti pri starših vedno manj sposobnosti za vzgojno delovanje, kar naj nadomesti učitelj v šoli. Predavanje je vzbudilo zanimivo debato, v katero so posegali udeleženci tečaja.

Na popoldanskem sporedu je bilo predavanje g. dr. Gogale, ki je predaval o temi »Življenje vzgaja«. Analiziral je vrednote, ki jih je ločil v duhovne in materialne ter jih razporedil po njih višini. Nadalje je ugotovil, da je današnji človek dal prednost materialnim vrednotam in zgubil smisel za duhovne vrednote, kar se kaže v našem življenju. Zaključil je, da je treba najti sintezo med duhovnimi in materialnimi vrednotami in da leži delo na onih redkih posameznikih, v katerih so živo občutene duhovne vrednote. Tudi o tem predavanju se je razvila zanimiva debata.

Za dr. Gogalo je predaval g. šolski upravitelj Strukelj Ivan, »Iz prakse učitelja in šol. upravitelja«. Pokazal je praktično plat učiteljevega dela in življenja ter opozoril na razne stvari, ki jih sreča učitelj na kmetih ter pokazal, kako naj se ravna, da bo prav. Njegovim izvajanjem so sledili poslušalci z velikim zanimanjem.

Večeri so bili namenjeni debatam. Predavatelji so bili iz vrst brezposelnih abiturientov.

Prvi debatni večer je obsegal referat tov. Jagodiča, ki je govoril »O potrebi in ustanovitvi potovalnega fonda« ter koreferat tov. Uratariča »O potrebi ustanovitve odselca prijateljev praške kulture« ter koreferat tov. Turkove »O potrebi naše pomoči na vasi«.

Za uvod v debatni večer je zapel oktet nekaj narodnih pesmi. Referent Jagodič je govoril o prednostih in lepotah poštenega potovanja, kjer dijak spozna svojo zemljo in ljudi ter si razširi svoje duševno obzorje. V debati so zborovalci sklenili, da bo nalašč zato izvoljeni odbor realiziral zamisel ustanovitve potovalnega fonda.

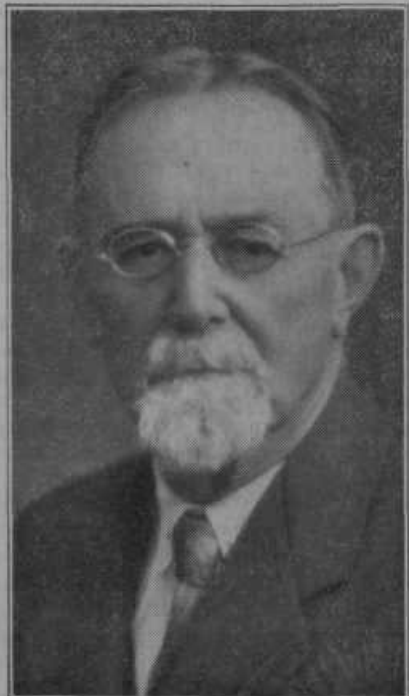
Tov. Uratarič je poudarjal, da se mora učitelj zanimati za narodne običaje in narodno blago, ker le tako more prodreti v dušo ljudi. Tov. Turkova pa je pokazala, kako naj se učiteljica praktično in koristno udeležuje pri izvenskolskem delu.

Dopoldanske ure naslednjega dne so bile namenjene hospitacijam na ljubljanskih osn. šolah. Zborovalci so se razdelili v več oddelkov in prisostvovali pouku v raznih razredih, da so tako dobili vsaj bežen utis in vpogled v delo svojih starejših tovarišev, ki že vrše svoje poklicno delo. Popoldne so se zopet zbrali v dvorani Del. zbornice, kjer sta jim predavatelja ga. Skulj-Grumova ter g. nadzornik Andrej Skulj osvetlila praktično plat učiteljevega dela in poklica. G. Skulj je govoril o delu in nalogah podeželskega učitelja, ga. Skulj-Grumova pa je referirala o temi »Učiteljica na deželi«. Iz obeh referatov so si poslušalci ustvarili sliko, kakšno delo in naloge jih čakajo, ko bodo vstopili v službo kot učitelji. — Za uvod v drugi debatni večer je zopet zapel kvartet nekaj lepih narodnih pesmi, kar je ustvarilo primerno razpolože-

Fant od fare

Zapoznili nekrolog † tov. Antonu Farčniku.

Takole se pehamo v vrtincu življenja, da čisto komaj opazimo, kako odpada list za listom tudi z drevesa našega stanu. Drug za

Anton Farčnik.

drugim dozorevajo in odhajajo mirno in spokojno tja, kjer ni bojev za obstanek, kjer ne razsajajo strasti in kjer ni življenje utegneno z obziri in predpisi, tja, kjer vlada večni mir in pokoj...

In vendar je bil marsikdo izmed njih cel mož, ki je dajal leta in leta prave življenja v svojem kraju. Marsikdo je bil močan in neporušljiv steber, na katerega se je naslanjal ves okoliš, kadar je potreboval dela, kadar je iskal sveta in pomoči v stiskah življenja. Marsikdo izmed njih je bil kakor svetilnik ob razburkanem valovju življenja, ki je kazal pot do rešitve obupan in potapljačim.

Pa so odšli od nas tiho in neopaženo. In mi nismo našli tople besede ob njihovem slovesu, nismo našli trenutka, da bi jim napisali par skromnih besedi v spomin!

Tudi to dejstvo je trpek znak naše dobe, ki človeka goni in podi, da ne pride do oddiha, da ne najde samega sebe. Pri takih stvareh se zanašamo drug na drugega in konec je ta, da ne stori nihče nič v tem oziru.

Tako-le je bilo približno tudi z našim fantom od fare, s pokojnim tovarišem Antonom Farčnikom.

Že 29. junija je za večno zaspal. In še-le sedaj ob dnevu, posvečenem spominu vseh mrtvih, mi pišem skromno posmrtnico.

Komaj dobrih deset let sem poznal tega izrednega moža, ki je vodil šolo in življenje v Polzeli polnih trideset let. Pa ne samo šola in življenje na Polzeli, ampak tudi stanovsko življenje učiteljstva v vranskem okraju je bilo v njegovih rokah. Saj je predsedoval društvu celih dvajset let. V okrajnem šolskem svetu pa ga je zastopal in branil celo dvajsetpet let.

Ze ti kratki podatki povedo dovolj glasno, da je bil pokojni Farčnik izreden mož in zaslužen tovariš, res, fant od fare, kar je tako rad rekel vsakemu, kogar je imel rad in ga cenil.

Dasi je bilo med nama skoraj trideset let starostne razlike, vendar sva se kaj hitro našla, umela in spoprijateljila, ko je l. 1922. prišel v Maribor uživati zaslužen pokoj k svojemu zetu tov. Tušaku. Prav rad je ob-

navljal spomine. Posebno pri sreču pa mu je bila naša Koroška, katere ni mogel pozabiti. V Celovcu je namreč po dovršenih šestih gimnazijskih razredih študiral eno leto na učiteljsko, napravil maturo in šel službovat l. novembra 1875. v Kotmaro vas. Kmalu na to je prišel v Glinje in zatem v Šmarjeto pri Borovljah, kjer si je izbral življenjsko družico in ostal ondi deset let. Ker pa so bile takrat na Stajerskem bolj urejene šolske razmere in tudi večji prejemki, je prosil za Polzelo in jo tudi dobil.

Ne paragrafi, ampak srce je takrat velevalo vsakemu pravemu učitelju, da se ni udeleževal samo med štirimi šolskimi stenami, ampak tudi izven šole. In pokojni Farčnik, ki je bil učitelj v najlepšem pomenu besede, se je udeleževal povsod, kjer je bilo potreba. Sodeloval je pri posojilnici, pri Sokolu, pri CMD. Mnogo bojev mu je provzročala nekaj let na Polzeli šulferajnska šola. Vsled njegovega vzornega šolskega in izvenskolega dela je morala naposled klavno propasti, kar mu je bilo v veliko zadoščenje.

Daleč na okrog je bil znan njegov šolski vrt, katerega je gojil z veliko ljubeznijo sebi v ponos in veselje ter Polzelanom v korist.

Ko je šel l. 1922. po štiridesetletnem vzornem delovanju v pokoj, je tudi v Mariboru kaj hitro našel samega sebe in — delo. Po smrti pokojnega Mihaela Nerata je bil imenovan za krajevne šolskega očeta na krčevinski šoli, kjer je opravljal ta častni posel vzorno več let. V tistih letih je bila sedaj v vsej državi najmočnejša in najvzornjša mariborska Nabavljalna zadruga drž. uslužbencev šele v početku razvoja. Naš Farčnik je pri njej sodeloval v nadzornem odboru polnih šest let.

Že v prvih letih po prevratu si je mariborsko upokojeno učiteljstvo osnovalo svoj krožek ter imelo redne mesečne sestanke, da je gojilo tovarštvo, obnavljalo svoje spo-

mine ter se borilo za svoje pravice. Pri teh sestankih ni nikoli manjkalo našega fanta od fare, dokler mu je dopuščalo zdravje. Tovarštvo mu je bilo prav tako potrebno kakor vsakdanja hrana. Zato je ob vsaki priliki rad zahajal med učiteljstvo in z njim kramljal o časih, ki so bili.

Posebno vneto pa je zasledoval razvoj in napredek Učiteljskega doma v Mariboru. Med upokojenim učiteljstvom je zbiral članarino in ob raznih prilikah darove. Zbral je tekom let nad 3000 Din za naš dom in dočakal, da se je njegova zamisel uresničila.

Človeško življenje je še vedno nerazrešena uganika. To so pokazala tudi zadnja leta Toneta Farčnika.

Pred par leti smo v ožjem domačem krogu obhajali njegovo osemdesetletnico. Rojen je bil namreč 17. maja 1851. v Zalcu. In ob svoji osemdesetletnici je bil mož še čvrst in raven kakor sveča. Brada mu je začela stoprav siveti. Na glavi pa si mu težko našel siv las. Gladko lice mu je bilo še mladostno rdeče. Njegov duh je bil še prožen in spomin zanesljiv. Šalil se je z nami in prerokovali smo mu, da dočaka še devetdesetletnico in celo stoletnico.

Pa je prišlo drugače. Kmalu nato je začel duševno nenavadno naglo propadati. Spomin in zavest sta ga tako naglo zapuščala, da še nisem doživel takega slučaja. V družbo ni več zahajal. In kadar sem ga obiskal na domu, kjer ga je negovala z vso ljubeznijo njegova hčerka, gospa Tilda Tušakova, ni bil več mogoč razgovor. Le smehljaj se je in kvečjemu ponovil zadnjo besedo vprašanja.

In tako je ta vzoren, značajan in zaslužen mož po dveh letih hiranja odšel za vedno iz naših vrst skoro neopaženo.

Naj bo vzglednemu šolniku in tovarišu vsaj v teh vrsticah ohranjen spomin.

— ski.

nje. Za pevci je nastopila tov. Stana Zemljakova s problemom ženskega vprašanja. V svojem referatu je nakazala razne strani tega vprašanja, ki kažejo dejansko stanje današnje žene. Za njo je spregovoril tov. Jenko Metod »O našem odnosu do ženskega gibanja«. Orisal je razvoj ženskega gibanja od začetka do danes ter skušal podati objektivno sliko tega gibanja s svetle in senčne strani. Ko je končal, se je vnela najbolj zanimiva in živahna debata, v katero so zlasti posegale tovarišice. Vendar do končnega zaključka debata ni privedla, kar je dokaz, da je to vprašanje težko in zamotano.

Tretji in zadnji dan je privedel zanimanje zborovalcev do vrhunca. Dopoldne je predaval tov. Jagodič Vojko o temi: »Naši pogledi za poglabljanje učitelja v milje delovnega ljudstva«. K zborovanju je prisel tudi predsednik JUU, sekcije za dravsko banovino g. Ivan Dimnik, ki je v daljšem govoru pozdravil zborovalce, jim orisal njih dejanski položaj in naglašal pomen državljanске vzgoje. Obenem je poudaril veliko skrb in zanimanje sekcije za izboljšanje bednega stanja brezposelnih abiturientov.

Popoldne je prišel na vrsto težko pričakovani referat predsednika »Odseka brezposelnih abiturientov« tov. Janeza Tomšiča. Orisal je položaj brezposelnih, naglašal njih težko socialno stanje in posledice tega stanja na duševnost brezposelnih. Poudaril je, da je odbor odseka proučil vse možnosti zaposlitve ter pokazal sadove naporega dela odborov, ki so s pomočjo statistik prišli do zaključka:

1. da je v naši banovini 3783 osnovnošolskega učiteljstva (med temi 2369 učiteljic), razredov je 3505, razrednih učiteljev pa 3384; torej manjka 121 učna oseba;

2. da je banovina dosedaj nastavila 56 učiteljev kot dnevničarje;

3. da imajo nekateri razredi po 100, 150 ali celo 200 učencev. Če se uvedejo paralele, bi dobilo mesta ca 165 učiteljev;

4. v banovini je okrog 100 učiteljev s polno službeno dobo, ti naj se upokojijo, njih mesta pa naj zavzamejo brezposelni abiturienti. Poleg tega so še doslej nezasedena nekatera mesta;

5. da ni bil še nihče nastavljen na mesta, ki jih je predpisal letošnji »budžet«.

Potemtakem je praznih mest toliko, da bi se namestila vsaj ena učiteljska generacija iz l. 1931.

Veliko polemik je že povzročilo vprašanje dobro situiranih poročenih učiteljic. Da so si bili zborovalci čisto na jasnem, je odbor izdelal statistiko poročenih učiteljic in do-

gnal, da bi prišle v poštev le 103 učiteljice, ki so poročene z dobro situiranimi (trgovci, posestniki, inženjerji, sodniki, zdravniki, častniki etc.).

Na podlagi tega je bilo na tečaju sklenjeno, da odsek ne bo zahteval upokojitev poročenih učiteljic, ker moramo iskati rešitve drugod, ne pa v svojem stanu.

Predsednik je nadalje poročal, da je odbor izdelal poslanico, ki jo bodo delegati osebno izročili g. prosvetnemu ministru in mu poročali o položaju. Prepise poslanice pa bo odbor razposlal vsem gg. ministrom, senatorjem, nadalje vsem poslancem dravske banovine in vsem poslanskim klubom v državi, da bodo v budžetni parlamentarni debati zahtevali izredne kreditne.

Odbor je poiskal stike s tovariši ostalih banovin. Iz nepopolnih statistik, ki jih je prejel je razvidno, da je v primorski banovini 30 brezposelnih, v vrbski banovini 70, v moravski banovini preko 100 ali pa še več. Iz ostalih banovin niso poslali poročil.

Ves tečaj je pokazal, da je stanje brezposelnih abiturientov sila neugodno. Vendar upamo, da bo brezposelna mladina ohranila svoj optimizem in da bo kljub neugodnim razmeram ostala zvesta sama sebi in narodu, da bo s svojim korakom v življenje pokazala svojo zrelost in sposobnost.

Kot zaključek tečaja se je vršila v soboto 21. t. m. zvečer akademija, kjer je nastopil kvartet z lepo izvajanimi točkami, dalje je nastopila tov. Milena Trostova, ki je dovršeno igrala na klavirju dve točki, Kosovelovo »Balado« je občuteno deklamiral Niko Slapar, vse poslušalce je očarala tov. Majda Lovševova s svojim petjem, nalašč za ta tečaj je tov. Jagodič spisal dramatsko sliko »Film našega življenja«, ki prikazuje pot mladega diplomirane pedagoga od dne, ko prejme diplomsko prelo deložacije, beganja za podporo, redkih svetlih trenutkov in ekstaze do spoznanja, da je rešitev le v aktivnem delu.

Tečaj sam je dosegel, da so prisotni brezposelni spoznali svoj položaj in se razgibali, da bodo v času brezposelnosti zaposlili svojo duševnost s samoizobraževanjem.

Odsek pa je dobil pobudo za nadaljnje delo. Posredoval bo na merodajnih mestih za službe in skrbel, da jih bodo prejeli predvsem najstarejši in najbolj potrebni. Skrbel bo tudi za to, da bodo izginile protekcije in pripomogel k pravični razdelitvi mest.

Obenem si je nadel nalogo, da izvede podrobno organizacijo brezposelnih, ki naj skrbje za svoje duševno izpopolnjevanje ter si obenem z združenimi močmi pribore tudi vse materialne dobrine, ki jim po pravici gredo.

Splošne vesti

— **Stoletnica gimnazije v Kragujevcu.** Letos 5. novembra je praznovala gimnazija v Kragujevcu 100 letnico svojega obstoja, ki je v teku stoletja morala pretrpeti mnoge težkoče, dokler se ni razvila v eno izmed najbolj organiziranih in najuglednejših naših gimnazij. Ko jo je knez Miloš otvoril, je rekel, da hoče, da se v njej poučujejo oni predmeti, ki se poučujejo po takih evropskih šolah. Druga učenega načrta ni bilo, ker ni bilo niti učnih knjig za razne predmete. Skrb za vse to je bila prepuščena pedagoški umetnosti in vestnosti profesorjev, ki so vse to sami izdelali. Šele l. 1838. je predpisalo ministrstvo na kneževu odredbo prvi učni načrt za to gimnazijo. Iz te gimnazije so izšli mnogi voditelji srbskega naroda in gimnazija velja še danes za prvorazreden zavod. Proslave stoletnice znamenite srednje šole se je udeležil tudi Nj. V. kralj Aleksander I. S svojo prisotnostjo pri tej proslavi je naš vladar pokazal, kako zelo ceni delovanje tega zavoda za povzdigo kulture med srbskim delom našega naroda.

† Tovarišici gospe Ivančič-Dev

Poletje je minilo, prišla je jesen. Listje odpada. Odpadel je tudi najstarejši list v Ljutomeru.

Vedno še vedrega duha, vedno blagega srca. In ko smo najmanj pričakovali, je šla od nas. Tiho, kakor je bilo tiho njeno življenje v zadnjih letih. Spoznala sem jo, ko je bila vzgojiteljica-učiteljica pri ugledni rodbini Hudovernikov v Ljubljani. Že takrat sem občudovala njene pedagoške sposobnosti.

Leta 1876. je odšla v Ljutomer, kjer je učiteljela na osnovni šoli celih 40 let.

Ni bila le vzorna učiteljica. Vzgajala je tudi svoje učenke, katere je objela z vso svojo prav materinsko ljubeznijo. Inteligentna, naobrazena, vzorna gospa se je ob strani svojega — žal prerano umrlega — so-proga navduševala za narodno probujenje. Pri vseh narodnih prireditvah je sodelovala in vcepila svojim učenkam ljubezen do naroda, ljubezen do naše lepe domovine.

Bila je pa tudi dobra, vsikdar ljubezniva tovarišica.

Njena gostoljubnost — obče znana.

Vsakdo, kdor jo je poznal, jo je vzljudil in spoštoval. — Šla si od nas, gospa Nina, brez slovesa. A me, ki si nam bila tako dobra, tako ljuba. Te ohranimo v najlepšem, najblažjem spominu. Dragi Nina, počivaj mirno v Bogu in uživaj sad svojih dobrih del!

— a.

— **Upokojitev g. Mostahiniča.** Z ukazom Nj. Vel. kralja od 9. oktobra je upokojen g. Mostahinič Anton, profesor moškega učiteljskega v Beogradu. — G. Mostahinič je bil del časa šef odseka v prosvetnem ministru, kjer se je pokazal kot vztrajen in marljiv delavec. Sedaj pa stopa v zaslužni pokoj.

— **Delovno občestvo voditeljev kmetsko-nadaljevalnih šol.** V ponedeljek 6. novembra dopoldne so imeli v Celju v okoliški šoli zborovanje učiteljev kmetsko-nadaljevalnih šol. Natančnejše poročilo sledi.

— **Nacionalne, gospodarske in socialne institucije; podpiranje.** Odl. kraljevske banske uprave. Kraljevska banska uprava z zadovoljstvom ugotavlja, da je učiteljstvo tako v mestih, posebno pa še na deželi vsestransko zaposleno z izvenskolskim delom in da so tudi uspehi tega dela lepi. Sreška načelstva se vabijo, naj povsod z vsemi razpoložljivimi sredstvi podpirajo iniciative učiteljstva za prirejanje kmetijskih in gospodarskih tečajev za ustanavljanje Sokola ali sokol. čet, pevskih društev, čitalnic, šolskih odrov in drugih gospodarskih in socialnih institucij.

— **Vpisovanje učencev v manjšinske šole.** (Odl. kraljevske banske uprave.) Dogaja se, da vpisujejo starši iz šolskih okolišev, kjer ni manjšinskih razredov, v te razrede spadajoče otroke v manjšinske razrede sosednje šole. — Tako prešolanje pa po zakonu ni dovoljeno, saj pravi § 46. zakona o narodnih šolah v svojem 3. odstavku: V krajih, kjer so šoloobvezni otroci narodnih manjšin, ki po svojem številu ne morejo imeti pouka v materinem jeziku, morajo ti otroci hoditi v šolo z državnim učnim jezikom. Sreška načelstva naj od podrejenih šolskih upraviteljev in krajevnih šolskih odborov zahtevajo strogo izvajanje zakona. Glede vpisa otrok v manjšinske šole z ozirom na njih narodnost prejme naslov poseben ministrski odlok pod IV. No. 14470/1. V krajih, kjer je jugoslovanski živelj v manjšini, mora biti temu zajamčen pouk v materinščini. Učitelji v tem primeru dolžni poučevati v odlokih.

— **Gg. Gustav Šilih, Matija Senkovič in Ivan Tomazič so v »Učiteljskem tovarišu«** od 3. novembra 1933. »s. r.« potrdili, da so hudi na me, in ne samo na me, ampak hkratu i na vse tiste ljudi pa reči, ki so tako ali tako v zvezi z menoj. A huda volja se jim, »ak' prav uči me v revah skušnja moja«, jemlje največ od tod, da ne jezdim na njihovih konjičkih. Odgovoriti pa bi na zagrenenost in zastrupitev njihove duše ne znal prikladneje, negoli s Sprangerjevimi besedami, ko sem v uvodu k predavanjem letošnjega zimskega semestra svojim slušateljem in slušateljicam dejal: »Kot raziskovalec govorim v pojmihi in kategorijah. Toda govorim samo tistim, ki znajo vse to zopet izpremeniti v življenje, dejanje in ljubezen.«

K. Ozvald.

— **Še eno pojasnilo k Antauerjevi knjigi »Do stvarnega uka v elementarnem razredu«.** V zadnji številki »Učiteljskega tovariša« z

DAMSKI jesenski in zimski PLAŠČ,

ki vam ga dobavi

Nizka cena!

DRAGO GORUP & Co.

Nizka cena!

LJUBLJANA, Miklošičeva c. 16 I.

je zadnje mode, najboljše kvalitete, prvorazredno delo.

dne 2. t. m. je med splošnimi vestmi priobčeno pojasnilo trojice odborov Slovenske šolske Matice iz Maribora v pogledu založbe zgoraj omenjene knjige. Ker tudi to pojasnilo imenuje podpisano zadruge, ki jo navaja predgovor in priporočilo same knjige, a tudi ocenjevalec v »Jutru«, češ, zakaj ni tega dela založila Učiteljska tiskarna, smo primorani, da v interesu dobrega imena naše zadruge dodajamo nastopno pojasnilo: Antauerjev rokopis smo izročili v oceno trem strokovnjakom. Vse te tri ocene so bile take, da smo morali založbo odkloniti. — V Ljubljani, dne 7. novembra 1933. — Učiteljska tiskarna v Ljubljani, r. z. z. o. z.

E. L. Gangl: Moja pot. Učiteljska tiskarna se je odločila, da natisne in založi Ganglove zbrane spise za mladino. Pred nami je prvih pet zvezkov v elegantni opremi in lepem tisku. Ilustracije je narisal prof. Saša Santel. Gangl se je mladini priljubil, zato bo rada segla po lepi zbirki, da si obogati svojo knjižnico s celokupno mladinsko literaturo svojega ljubljena. V prvi knjigi so pripovedni spisi, med drugimi: Najboljše zdravilo in Vinski brat. V drugi so povesti: Stric iz Amerike, Beraška vas, Boštjančičev dom in Logarjevi. V tretji knjigi so povesti: Zadnja pot, Po meso in moko, Pri Makovih, Zlato mesto. Povesti Kapetan Hrnjak in Tatič so v četrti knjigi. V peti knjigi so zbrane nastopne gledališke igre: Pod milim nebom, God tete Klotilde, Beli dvorec, Filozof, Materine sanje. Teh pet zvezkov je že izšlo in se naročnikom razpošiljajo. Do Velike noči pa izide še ostalih pet knjig. V šesti knjigi bodo zbrane gledališke igre, v sedmi in osmi bo zopet pripovedna vsebina, v deveti legende, basni, pravljice in pripovedke, v deseti pa pesmi. Vseh deset knjig bo obsegalo 100 tiskovnih pol. Cena elegantno v celo platno vezani knjigi je 42 Din. Vsej zbirki ob takojšnjem plačilu 320 Din. Zbirka pa se naroča tudi proti dvanaest mesečnim obrokom po 32 Din. V polusne vezana zbirka stane 120 Din, v celo usnje vezana pa 180 Din več. Priporočamo nabavo res lepe zbirke, ki bo kras vsem šolskim in otroškim knjižnicam. Naj ne bo nobene šole, ki si ne bi naročila Zbranih Ganglovih spisov za mladino in s tem obogatila svojo knjižnico in postavila našemu Ganglu v njej lep spomenik.

— A. Mohor — Kosovska drama. Ker se bližajo državni prazniki, opozarja avtor

Izjave k sporu v organizaciji JUU

SEKCIJA JUU ZA SAVSKO BANOVINO je poslala z dopisom od 31. X. 1933. priloženi dopis s prošnjo v objavo in s pripombo, da naj se smatra kot odgovor na poziv k anketi v »Učit. tov.« z dne 26. okt. 1933. Dopis glasi:

OB AVIJEST UČITELJSKIM DRUŠTVIMA SAVSKE BANOVINE poslije sjednice glavnoga odbora JUU u Beogradu 19. i 20. oktobra 1933:

»U vezi sa ranijom obavijesti naše sekcije uprave pred nedavno održanu sjednicu glavnoga odbora Jugoslovenskoga učiteljskoga udruženja pripočuje se sada učiteljskim društvima i učiteljstvu Savske banovine, da se i na skupštinama kao i u čitavom svom društvenom radu treba pridržavati smjernica u saopćenju glavnoga odbora iz sjednice od 19. o. m., koje je dano u »Narodnoj prosvjeti« br. 17 od 22. o. m., time, da je u našu organizaciju spomenutim odlukama glavnoga odbora vraćeno potpuno redovno stanje u svim pravcima nje noga djelovanja. Dosljedno tomu neće se ni u komu slučaju sazivati izvanredna učiteljska skupština niti će se provoditi izbor novoga izvršnoga odbora od redovne skupštine Udruženja u avgustu 1934. g., kada se svršava trogodišnji period čitavoj glavnoj upravi. Ujedno se učiteljstvo upozoruje na izjavu predsjednika Udruženja Damjana Rašića u istom staleškom listu br. 18 od danas, kojom je naposljetku potpuno utvrđeno, da pretsjednik na ovogodišnjoj skupštini u Ljubljani nije ničim i nikako povrijedio ili dijelio učiteljstvo jugoslovenskih krajeva u pogledu nacionalnoga shvaćanja odnosno opredeljenja. Sve ovome protivne vijesti ne odgovaraju pravom stanju stvari, svojevoljne su i nisu niukoliko mjerodavne.«

Uz ovo saopćenje prilaže Vam se ujedno kominike iz spomenute sjednice glavnoga odbora (glej »Uč. tov.« št. 12 z dne 26. X. 1933), u potpunom tekstu, a tako i tačan tekst iz govora pretsjednika Damjana Rašića na skupšti-

»Kosovske drame« cenjena šol. upraviteljstva, da ima še nekaj zaloge. Naroča se pri avtorju Maribor, Ob jarku 6, ter stane komad 5 Din. Mnogo upraviteljev pa je že v preteklem šol. letu igrice naročilo in prejelo, a še ne plačalo. Naprošajo se, da malenkostno vsoto čim prej poravnajo.

Osebnе zadeve

— **Praktični učiteljski izpiti v Ljubljani** so bili na drž. učiteljski šoli v dneh od 20. do 28. oktobra t. l. pod predsedstvom direktorja Nandeta Marolta. K izpitu se je oglašilo 10 kandidatov in 19 kandidatki. Izpit so položili z odličnim uspehom: Zakovšek Josip, učitelj v Sv. Križu, srez Krško; s prav dobrim uspehom: Bon Alojzija, učiteljica v Podgradu, srez Novo mesto; Levičar Marija, učiteljica v Št. Vidu, srez Litija; Pirc Milena, učiteljica v Senčurju, srez Kranj; Pizzulin Rudolf, učitelj v Vel. Laščah, srez Kočevje; Potokar Rafaela, učiteljica v Sv. Križu, srez Litija; Svetina Franciška, učiteljica v Kapelah, srez Brežice; Zlebnik Ema, učiteljica v Orehoviči, srez Novo mesto; z dobrim uspehom: Aljančič Marija, učiteljica v Trebelnem, srez Krško; Dežman Alojzij, učitelj v Gotenici, srez Kočevje; Gabrič-Iskra Marija, učiteljica v Boh. Bistrici, srez Radovljica; Kobal-Fischer Helena, Kamnik; Kraje Justina, učiteljica pri Sv. Antonu, srez Brežice; Kramar Fran, učitelj na Blanci, srez Brežice; Majnik Anton, učitelj v Žvirčah, srez Novo mesto; Rihar Rozalija, učiteljica pri Sv. Miklavžu, srez Laško; Skalamera Neda, učiteljica v Brigi, srez Kočevje in Zazula Pavla, učiteljica na Vrhu pri Sv. Treh Kraljih, srez Logatec. Reprobiranih je bilo 5 kandidatov in 6 kandidatki. Istočasno pa je položila Zirkelbach Ljubica, otroška vrtarica v Št. Vidu nad Ljubljano, praktični vrtarski izpit z dobrim uspehom. — Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani. Direktor: N. Marolt.

— **Napredovali so:** Bežjak Justina, zabiljila v Ptuj v IX. skupino; v VIII. skupino: Vižintin Rudolf, učitelj iz Sv. Jurja v Sl. gor.; Prešeren Vida, učiteljica iz Banjake; Puppis Alojz iz Nedelice; Potočnik Pavla iz Donačke gore; Kocuvan Milan iz Dobja; Parfaut Barbara iz Vidonovec; Poznik Ana iz Ptuja; Poberaj Viktorija iz Smartna ob Paki.

ni u Ljubljani (gl. »Uč. tov.« št. 6 dne 14. IX. in »Uč. tov.« št. 13 z dne 2. IX. 1933), u avgustu, iz koga se nesumnjivo vidi, da je opozicija taj pasus njegova govora poslije ljubljanske skupštine iskrivila i prikazivala u skroz protivnom značenju, dok ono što je zaista pretsjednik Rašić rekao u pogledu jugoslovenske nacionalne ideologije može s punom savjesti da potpiše svaki učitelj i učiteljica s područja naše sekcije.

Skrećemo pažnju svima društvima, da na daljim svojim jesenskim skupštinama o. g. postupe isključivo vođeni razlozima i stalnom brigom ogromne većine glavnoga odbora (faktično stanje u čitavom glavnom odboru sada je u omjeru tačno 27 članova većine prema 9 članova opozicije, koji su izjavili, da će se apstinirati od rada), i da se nikako niko ne daje navesti na sklizav put »izjava nepovjerenja« izvršnom odboru, prvo s toga, što učiteljstvo i organizacija u Savskoj banovini ne samo da nemaju nikakvih povoda za to, nego, naprotiv, imadu mnogo razloga za puno povjerenje i zahvalnost centralnoj upravi na čelu s pretsjednikom Rašićem za svu njihovu brigu i prijateljstvo prema nama, i drugo, što takve izjave ne bi bile niukoliko ni ozbiljne obzirom na spomenute odluke glavnoga odbora, kojima su sva preporna pitanja u Udruženju riješena tako, da će konačno o njima odlučiti jedino redovna skupščina Udruženja, i niko drugi.

Jednako upozoravamo sva naša društva, da ne povjeravaju ni izjavama, ni pisanju u listovima kao ni nikojim drugim sretstvima opozicije, jer sve to u najvećoj većini niti odgovara istini u pogledu navoda, niti može da doprine sredivanju prilika u Udruženju, pogotovo, kada bi, da se postupilo u glavnom odboru prema predlogu opozicije, naša organizacija došla u položaj, da se u njoj uvede iznimno stanje, protivno kako pravilima i poslovniku tako i svim dobroskvaćenim interesima našega reda i organizacije, a što se nije dogodilo još nikada dosad.

Ovom prilikom moramo, nažalost i protivno našem shvaćanju i osjećanju, da naglasimo karakterističnu činjenicu, da je naša opozicija u glavnom odboru, — koja je, uostalom, sada u glavnu našu upravu došla prvput, s novim ljudima, — nastojala da bilo kojim načinom razbije slogu i poredak u našim redovima ovde, a pod firmom neke nove staleške »ljubavi i mira« dok sama opozicija udanapred postavljeno svaog ultimatumu nije htjela da odstupi ni za najmanju sitnicu, pa sva odgovornost za njihovo odvajanje i pada isključivo na njih. Još treba istaknuti, da, prvo, ne stoji da je učiteljstvo banovina Vardarske, Moravske i Zetske jednodušno u »osudi« pretsjednika Rašića, nego smo se uvjerali, da današnja momentana opozicija Rašićeva imade